

Інфляція (CPI) у березні - цінові коливання тривають

Як і очікувалося, після дефляції у лютому, за підсумками березня на споживчому ринку знов зафіксовано інфляцію на рівні 1 % (у розрахунку до попереднього місяця). При цьому також спостерігалось суттєве – на 4 % зростання цін виробників.

Основний внесок у збільшення споживчих цін забезпечено типовим для цього місяця подорожчанням одягу і взуття, а також запланованим, ще у минулому році, підвищенням тарифів на електроенергію для поступового приведення тарифів до економічно обґрунтованого рівня. Водночас, компенсуючим чинником стало насичення внутрішнього ринку продовольчими товарами в умовах збереження загалом низької платоспроможності населення. Дане явище позначилося на здешевленні окремої продукції на продовольчому ринку.

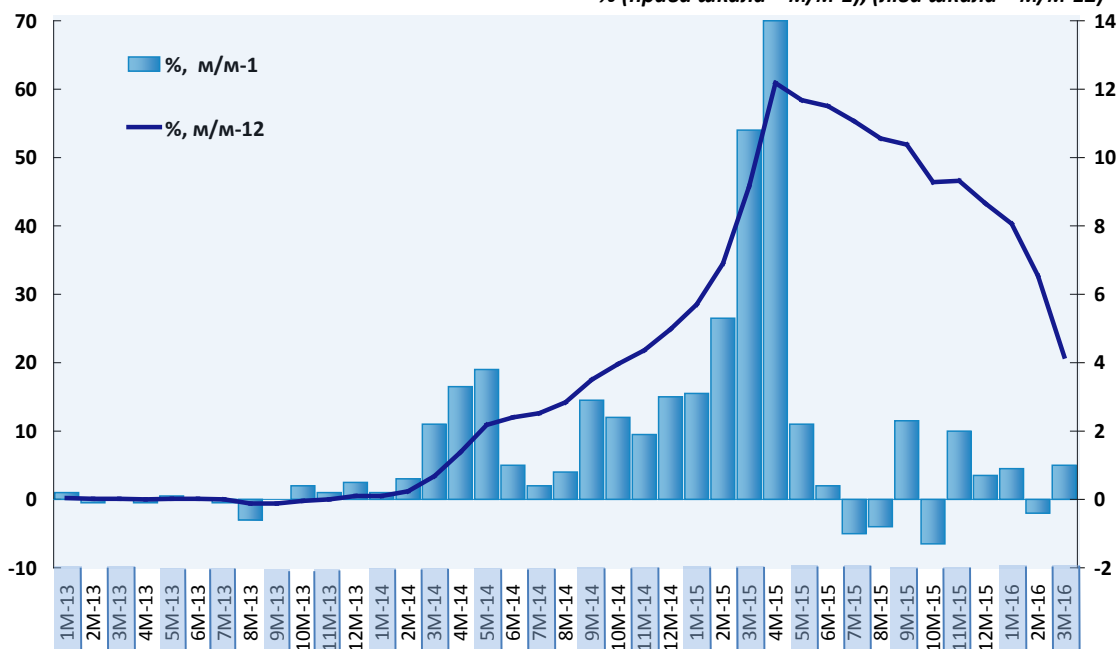
Методологічні особливості обрахунку цін на сезонний одяг і взуття визначили збільшення базової інфляції на 1,9 % (внесок до загального ІСЦ – 0,9 в. п.). Водночас адміністративне рішення щодо тарифів було компенсовано зниженням цін на ряд сировинних продовольчих товарів, що у підсумку сформувало небазову інфляцію на рівні 0,2 % (внесок – 0,1 в. п.).

Причиною зростання цін виробників стали зовнішні чинники (відновлення зростання світових цін на товарних ринках та ринку енергоносіїв), що підтверджує значну залежність внутрішнього ринку від зовнішніх шоків.

У I півріччі очікується, що дія таких факторів, як насичення внутрішнього ринку товарами, відсутність значних коливань на валютному ринку та помірне зростання світових цін, а також невисокий сукупний попит забезпечить збереження помірних темпів зростання цін на споживчі товари та послуги.

«у березні інфляція сформована її базовою компонентою»

Рис. 1. Темпи приросту (падіння) споживчих цін, % (права шкала – м/м-1), (ліва шкала – м/м-12)

Джерело. ДСС

Основними проінфляційними факторами у березні виступали:

Внутрішні:

- сезонні - підвищення цін на одяг і взуття на 10,7 % у зв'язку із появою на ринку нових колекцій весняного одягу та методологічними особливостями обрахунку цін на теплий одяг і взуття, тобто на товари, які мають яскраво

«реалізація інфляційного тиску (постійне зростання цін у виробництві) залишається низьким, про що свідчить уповільнення темпів зростання як середньорічного рівня інфляції до 30,8 %, так і інфляції у річному вимірі до 20,9 % з 32,7 % у лютому цього року»

виражений сезонний характер та відсутні у продажу у несезонний період. Прямий внесок до ІСЦ – 0,8 в. п.

Довідково. Відповідно до Методологічних положень щодо організації статистичного спостереження за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунків індексів споживчих цін (затверджених наказом Держстату України від 01.07.2013 № 190) з березня по серпень включно, тобто у несезонний період, не обраховується динаміка фактично зареєстрованих цін на теплий одяг і взуття, а використовуються імпутовані ціни*. Лише починаючи з вересня по лютий наступного року враховується фактично зареєстрована ціна на теплий одяг та взуття, що може створювати сезонні стрибки у ціновій динаміці у цій групі товарів.

*Імпутована ціна – ціна, що присвоюється продукту, якщо у певний період часу ціна на нього відсутня. Імпутована ціна розраховується із використанням останньої зареєстрованої нормальної ціни продукції та індексу цін за товарною підгрупою, розрахованого на основі наявних продуктів, що належать до відповідних сезонних товарів.

«основними чинниками збільшення цін є типове подорожчання для березня одягу і взуття, а також заплановане підвищення тарифів на електроенергію»

- **адміністративні рішення – заплановане ще у минулому році підвищення тарифів на електроенергію на 25,2 % (тарифи на природний газ у березні не підвищувались). Прямий внесок до ІСЦ – 0,4 в. п.**

Довідково. Підвищення тарифів на електроенергію у березні відбулося згідно з постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 26.02.2015 № 220, зареєстрованої в Мін'юсті 02.03.2015 за № 231/26676.

- **економічні:**

1) **реалізація ефекту девальвації національної валюти (середньомісячний офіційний курс гривні до долара США за січень-лютий девальвував на 12,8 % до 26,3931 грн./дол. США, у той же час у березні відбулася незначна ревальвація курсу гривні до долара США на 0,1%);**

2) **подорожчання перевезень залізничним транспортом (вартість у міжміському сполученні зросла на 4,3 % за рахунок збільшення вартості цін/тарифів, які не підлягають державному регулюванню). Прямий внесок до ІСЦ – 0,01 в. п.;**

3) **рішення окремих товаровиробників щодо підвищення цін на готову продукцію, у т.ч. внаслідок підвищення акцизів з 01.03.2016 на окремі алкогольні напої (збільшення цін на алкогольні напої становило 1,3 %, на тютюнові вироби – 1,2 %). Прямий внесок до ІСЦ 0,1 в. п.**

- **поведінкові - посилення інфляційних та девальваційних очікувань українців, у т.ч. через політичну невизначеність (за даними GfK Ukraine індекс інфляційних очікувань склав 187,8, що на 1,6 пункта вище, ніж у січні; індекс девальваційних очікувань збільшився на 1,5 пункта до значення 163,4).**

Зовнішні:

- **відновлення світової агроінфляції;**

Довідково. За даними Світового банку у березні 2016 р. пшениця (US HRW) подорожчала на 2,2 % до 191,18 долара США/т.

Крім того, середнє значення індексу цін на продовольчі товари, що розраховується ФАО у березні 2016 р. становило 151 пункт (на 1 % вище лютневого значення): найбільше зросли ціни на цукор, досягнувши самого високого рівня з листопада 2014 р. (через дефіцит виробництва у поточному сільськогосподарському сезоні), а також відбулося підвищення котирувань на рослинну олію.

В даних умовах на споживчому ринку України спостерігалася різнонаправлена динаміка на зазначені товари: ціни на олію соняшникову зросли на 1,3 %, що не в

«відновлення тиску на внутрішній продовольчий ринок з боку світової агроінфляції»

останню чергу обумовлено динамікою цін на світовому ринку, в той час як ціни на цукор знизились на 0,5 %, що, у першу чергу, пов'язано з динамікою цін виробників (подорожчання у виробництві олії соняшникової у березні 2016 р. становило 2,1 %, з початку 2016 р. – 16,4 %; зниження цін у виробництві цукру склало 0,3 % та 0,5 % відповідно) на фоні забезпеченості внутрішніх потреб у повному обсязі.

За оцінкою Мінагрополітики, цукрові заводи України виготовили у цьому маркетинговому році понад 1,4 млн т цукру, що повністю задовольняє внутрішні потреби (1,6 млн т) з урахуванням перехідних запасів минулого року (0,5 млн т) та дозволить сформувати достатні перехідні залишки на кінець періоду на рівні 0,3 млн т. Внутрішні потреби на олію соняшникову становлять 0,45 млн т при виробництві у обсязі 4,5 млн т.

- підвищення цінового тиску на світовому ринку нафти.

Довідково. За даними Світового банку у березні 2016 р. середні ціни на нафту марки Brent становили 39,1 доларів США/барель, тобто у порівнянні з попереднім місяцем зросли на 17,7 % (за січень-березень – лише на 3,6 %).

Внаслідок цього, а також враховуючи значну девальвацію середньомісячного офіційного курсу гривні до долара США, вартість паливно-мастильних матеріалів на вітчизняному ринку у березні 2016 р. збільшилась на 1,6 %. Прямий внесок до ІСЦ – 0,04 в.п.

«суттєва залежність внутрішнього ринку від цін на енергоносії на світовому ринку»

Табл. 1. Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

	Березень 2015 р., % м/м-1	Лютий 2016 р., % м/м-1	Березень 2016 р., % м/м-1	Внески у зміну ІСЦ, в. п. за березень 2016 р.	Питома вага у споживчому кошику, %
Усі товари та послуги	10,8	-0,4	1,0	-	100
Базовий ІСЦ	10,8	0,4	1,9	0,9	46,8
Небазовий ІСЦ	10,8	- 1,1	0,2	0,1	53,2
Зростання цін					
Одяг і взуття	13,5	- 2,0	10,7	0,8	7,1
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	1,1	0,3	2,9	0,3	11,3
Відпочинок і культура	9,1	1,3	1,8	0,0	2,0
Алкогольні напої, тютюнові вироби	3,3	- 1,3	1,3	0,1	6,9
Транспорт	7,4	0,0	1,0	0,1	5,1
Охорона здоров'я	9,7	1,6	1,0	0,0	4,1
Освіта	2,0	1,0	0,9	0,0	1,3
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	10,4	0,8	0,7	0,0	2,5
Ресторани та готелі	6,3	1,3	0,7	0,0	2,7
Зв'язок	1,7	0,1	0,1	0,0	3,3
Незмінність цін					
Різні товари та послуги	5,8	0,3	0,0	0,0	3,0
Зниження цін					
Продукти харчування та безалкогольні напої	15,6	-0,7	-0,7	-0,4	50,8

Джерело. ДСС, розрахунки Мінекономрозвитку.

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків по групах товарів та послуг може не дорівнювати підсумку.

Чинниками зниження цін у березні виступали:

Внутрішні:

- **збереження низького рівня платоспроможного попиту населення (реальна заробітна плата знизилась на 10,8 % за 2 місяці 2016 року порівняно з**

2 місяцями 2015 р., що супроводжувалось збереженням значного рівня заборгованості із виплати заробітної плати – станом на 01.03.2016 склала 2,01 млрд грн і до початку 2016 р. зросла на 7,1 %, до 01.03.2015 на 27,8 %);

- **насичення внутрішнього ринку пропозицією** (збільшення виробництва окремої продукції та зростання пропозиції імпортової продукції);

Довідково. За даними ДСС у лютому 2016 р. порівняно з лютим 2015 р. зросло виробництво найважливіших видів промислової продукції: м'ясо свиней свіже чи охолоджене – на 1,8 %, м'ясо свійської птиці заморожене – у 1,55 раза.

За даними ДФС у січні-березні 2016 р. до відповідного періоду минулого року збільшився імпорт плодоовочевої продукції, зокрема помідорів – на 16,8 %, капусти – у 2,8 раза, бананів – на 15,8 %. З Туреччини імпорт помідорів зріс на 18,5 %, інших овочів свіжих або охолоджених – у 1,6 раза.

- **жорстка монетарна і фінансова політика;**

Довідково. За оперативними даними НБУ на кінець березня 2016 р. порівняно із кінцем грудня 2015 р. монетарна база знизилась на 2,6 %, грошова маса за цей же час збільшилась на 1,3 %.

Водночас за даними Казначейства за січень-лютий 2016 р. консолідований бюджет зведено з профіцитом на рівні 9,87 млрд. гривень.

- **сезонне зниження цін на окремі продовольчі товари** (на свинину, птицю, сало), що обумовлено звичайним падінням попиту у період Великого посту.

Крім того, за оперативною інформацією Мінагрополітики знизились оптово-відпускні ціни на яйця (на 14 %) на фоні насичення пропозицією на внутрішньому ринку, зокрема через зниження їх експорту (за даними ДФС за підгрупами УКТЗЕД 407 (яйця птиці в шкаралупі) та 408 (яйця птиці без шкаралупи) – на 18,4 % за січень-березень 2016 р. порівняно з цим же періодом минулого року).

Очікування. За підсумком I півріччя 2016 р. очікується незначне зростання цін (5,5 % [± 1 в.п.]), що буде обумовлено: збереженням жорсткої монетарної політики, внаслідок задекларованого переходу до інфляційного **таргетування**, слабкою купівельною спроможністю населення, помірною ціновою динамікою на основні товари вітчизняного експорту, підвищенням собівартості сільськогосподарського виробництва.

«у подальшому очікується збереження невисокої інфляційної динаміки»

Ризиком пришвидшення інфляційних процесів у 2016 р. є посилення ролі інфляції витрат, зокрема через значне зростання цін виробників у переробній промисловості, а саме у харчовій у зв'язку зі збільшенням витрат на оплату праці, підвищенням тарифної складової та подорожчанням ресурсів сільськогосподарського походження, подальше погіршення очікувань економічних агентів (політична невизначеність та відсутність фінансування з боку МВФ), що змусить товаровиробників закласти відповідні ризики у ціну та може спричиняти курсові коливання.